

مرحله اول المپیاد زبان و ادبیات فارسی پایه نهم

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش تهران رضوی

تاریخ برگزاری: ۹۸/۱۱/۱

ساعت شروع: ۱۰ صبح

نام و نام خانوادگی داوطلب:

تعداد سوال: ۳۰

شماره داوطلبی:

مدت پاسخگویی: ۵۰ دقیقه

توجه مهم: آزمون دارای نمره منفی می باشد.

۱- در کدام گزینه معنی همه واژه‌های (پندار، بنیاد، مدهوش، صلاح) به درستی نیامده است؟

- (۱) فکر، پایه، سرگشته، مصلحت
(۲) گمان، اصل، سرگردان، درستی
(۳) خودپسندی، ریشه، حیران، نیکی
(۴) عقیده، انتها، متحیر، خوبی

۲- در کدام بیت از شاهنامه، واژه‌های دیده می‌شود که در زبان امروزی معنایی متفاوت پیدا کرده است؟

- (۱) توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود
(۲) به بینندگان آفریننده را / نبینی مرغان دو بیننده را
(۳) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را بیاید بست
(۴) خرد گر سخن برگزیند همی / همان را گزیند که بیند همی

۳- معنی واژه «بار» در کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) درخت تو گر بار دانش بگیرد
(۲) سه بار با تو به دریای بی‌کرانه شدم
(۳) چون که باری گم شدیم اندر رهی
(۴) غنیمت شمر جز حقیقت مجوی
به زیر آوری چرخ نیلوفری را
نه موج دیدم و نه هیبت و نه شور و نه شر
به که بار دیگر آن ره نسپریم
که باری است فرصت دگر بار نیست

۴- در همی گزینه‌ها تمام واژه‌ها درست نوشته شده‌اند به جز گزینه ... (تشدید جزو غلط املایی به‌شمار نمی‌رود)

- (۱) معلم استعداد خاصی در آموزش نابینایان داشت. پس کتاب قرائت ابتدایی را به من داد تا دنبال لغت‌های آشنا بگردم.
(۲) در هریک از ما به نحوی قابلیت ادراک زیبایی‌ها نهفته است. تحصیل باید با فراغ بال و تأنی انجام گیرد.
(۳) وقتی موفق شدم حروف درست را با انگشتان دستم حجبی کنم، از شادی و غرور کودکانه به هیجان آمدم.
(۴) «هلم کلر» برای درک بهتر معجزه آفرینش، ما را به بهره‌گیری از قابلیت‌های وجودمان دعوت می‌کند.

۵- کدام گزینه نادرستی املایی دارد؟ (تشدید جزو غلط املایی به‌شمار نمی‌رود)

- (۱) مشخصه و ویژگی - موهبت و دهش - مسخر و مطیع - میغ و سحاب
(۲) سریر و اورنگ - قندیل و چراغدان - مایه‌ور و سیراب - سفله و خوار
(۳) هجو و طعن - خورسندی و خوشنودی - موسم و هنگام - مصیبت و بلا
(۴) هیاهو و غوغا - زنهار و پرهیز - آبشخور و سرچشمه - بحث و گفت‌وگو

۶- شاعر کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که توام راه نمایی
(۲) آفتابی بدین بزرگی را / لکه‌ای ابر ناپدید کند
(۳) آینه چون نقش تو بنمود راست / خود شکن آینه شکستن خطاست
(۴) با بدان کم نشین که صحبت بد / گرچه پاکی تو را پلید کند

۷- در کدام گزینه نام باب «گلستان» با توجه به مفهوم، درست نوشته نشده است؟

- (۱) یکی از پادشاهان پیشین در رعایت مملکت سستی کردی و لشکر به سختی داشتی. لاجرم دشمنی صعب روی نهاد. همه پشت بدادند. (در سیرت پادشاهان)
(۲) ملک از خردمندان جمال گیرد و دین از پرهیزگاران کمال یابد. پادشاهان به صحبت خردمندان از آن محتاج‌ترند که خردمندان به قربت پادشاهان. (در فواید خاموشی)
(۳) یکی از حکما پسر را نهی همی کرد از بسیار خوردن. گفت: «ای پدر، گرسنگی خلق را بکشد. نشنیده‌ای که ظریفان گفته‌اند به سیری مردن به که گرسنگی بردن (در فضیلت قناعت)
(۴) درویشی را دیدم سر بر آستان کعبه همی‌مالید و می‌گفت: «یا غفور، یا رحیم، تو دانی که از ظلوم و جهول چه آید.» (در اخلاق درویشان)

۸- با توجه به حکایت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

- «روزی پیر ما، با جمعی از همراهان به در آسیابی رسید. ساعتی درنگ کرد؛ پس به همراهان گفت: "می‌دانید که این آسیاب چه می‌گوید؟" می‌گوید: "معرفت این است که من در آنم. گرد خویشت می‌گردم و پیوسته در خود سفر می‌کنم، تا هرچه نباید از خود دور گردانم!"...»
- (۱) «پیر ما» و «گرد خویشت» هر دو ترکیب اضافی هستند.
- (۲) نهمین جمله حکایت، «اسنادی» نیست.
- (۳) نقش واژه‌های مشخص شده به ترتیب «متمم، نهاد، مسند» است.
- (۴) در متن هفت «حرف اضافه» وجود دارد.

۹- در کدام گزینه «صفت سنجشی» نقش صفت را دارد؟

- (۱) خواهی که مهتری و بزرگی به سر بری خالی مباح یک نفس از حال کهتران
- (۲) بفرمود تا مهتران خدَم بخواندند پیر مبارک قدم (خدم: خدمتکاران)
- (۳) چنان است در مهتری شرط زیست که هر کهتری را بدانی که کیست
- (۴) مهتری در قبول فرمان است ترک فرمان دلیل حرمان است

۱۰- با توجه به متن، کدام گزینه درست است؟

- «ملک‌زاده گفت: شنیدم که شگالی به کنار باغی خانه‌ای داشت. هر روز از سوراخ دیوار در باغ شدی و بسی از انگور و هر میوه بخوردی و تباه کردی تا باغبان از او به‌ستوه آمد. یک روز شگال را در خواب غفلت بگذاشت و سوراخ دیوار را منفذ بگرفت و استوار گردانید و شگال را در دام بلا آورد و به زخم چوبش بیهوش گردانید، شگال خود را مرده ساخت، چندان که باغبانش برداشت و از باغ بیرون انداخت.»
- (۱) در جمله چهارم، «دو متمم» و «یک صفت» به کار رفته است.
- (۲) فعل‌های مشخص شده دو فعل ماضی و یک فعل مضارع هستند.
- (۳) ضمیر شخصی «ش» در واژه‌های «چوبش» و «باغبانش»، مضاف‌الیه است.
- (۴) جمله «شگال خود را مرده ساخت»؛ جمله اسنادی است.

۱۱- کدام بیت، پرسش انکاری نیست؟

- (۱) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل کجا دانند حال ما سبکیاران ساحل‌ها
- (۲) دست عشق از دامن دل دور باد می‌توان آیا به دل دستور داد
- (۳) سیاه زنگی هرگز شود سفید به آب سپید رومی هرگز نشود سیاه به دود
- (۴) سعیدیا با تو نگفتم که مرو در پی دل نروم باز گر این بار که رفتم جستم

۱۲- در کدام گزینه آرایه‌های «کنایه و تضاد» هر دو باهم وجود دارد؟

- (۱) افروختن و سوختن و جامه دریدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت
- (۲) گر هزار است بلبل این باغ همه را نغمه و ترانه یکی است
- (۳) عیب پاکان زود بر مردم هویدا می‌شود موی اندر شیر خالص زود پیدا می‌شود
- (۴) ز هجر و وصل تو در حیرتم چه چاره کنم نه در برابر چشمی و نه غایب از نظر

۱۳- در کدام گزینه «مشبه‌به» در قالب یک جمله آمده است؟

- (۱) آتش عشق در دل حافظ زد و سوخت یار دیرینه ببینید که با یار چه کرد
- (۲) دست از مس وجود چو مردان حق بشوی تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی
- (۳) زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار چیست؟ طاووس که در باغ نعیم افتاده ست
- (۴) می بهشت نوشم ز جام باقی کوثر مرا به باده چه حاجت که مست روی تو باشم

۱۴- آرایه‌های کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) دیده عقل مست تو چرخه چرخ پست تو گوش طرب به دست تو بی تو به‌سر نمی‌شود (تشخیص - جناس - تکرار)
- (۲) در آفاق گشاده است ولیکن بسته است ای سر زلف تو در پای دل ما زنجیر (تشخیص - تشبیه - مراعات نظیر)
- (۳) خواهم شدن به میکده گریان و دادخواه کز دست غم خلاص من آنجا مگر شود (تشخیص - تشبیه - جناس)
- (۴) بیا مرا ببر ای عشق با خودت به سفر مرا ز خویشت بگیر و مرا ز خویشت ببر (تشخیص - تکرار - کنایه)

۱۵- کدام گزینه از نظر نگارشی به ویرایش نیاز دارد؟

- (۱) آن چیزهایی که ملاک انسانیت انسان است، به دست هیچ کس ساخته نمی‌شود و فقط به دست خود انسان ساخته می‌شود.
 (۲) ما فرهادیم و می‌خواهیم بر صخره این دنیا، جویی از شیر و جویی از عسل بکشیم از ملکوت تا مگاک!
 (۳) برف‌ها کم‌کم آب شده و شب ذره‌ذره آفتاب می‌شود و دعای هر کسی رفته‌رفته توی راه مستجاب می‌شود.
 (۴) من ایمان دارم که شاید شانس وجود دارد؛ ولی شانس همیشه به سراغ کسانی می‌رود که به آن اعتقاد ندارند.

۱۶- در حکایت زیر، کدام گزینه سبب جذابیت و زیبایی آن شده است؟

«شنیدم که وقتی صیادی به طلب صید بیرون رفت، دام نهاد. آهویی در دام افتاد. بیچاره در دام می‌تپید و بر خود می‌پیچید و از هر جانب نگاه می‌کرد تا چشمش بر موشی افتاد که از سوراخ بیرون آمده بود. حال او مشاهده می‌کرد. موش را آواز داد و گفت: "اگرچه میان ما سابقه صحبتی و رابطه الفتی نرفته است و هیچ حقی از حقوق بر تو ندارم که بدان وجه تو را لازم آید به تدارک حال من ایستادگی نمودن، لیکن نکوخواهی و تازه‌رویی (گشاده‌رویی) بر ظاهر تو می‌بینم." ...»

- (۱) گسترش واژه‌های رایج (۲) بهره‌گیری از واژه‌های متضاد (۳) کوتاهی جمله‌ها و عبارت‌ها (۴) به‌کارگیری واژگان مترادف

۱۷- لحن غالب کدام بیت اندرزی است؟

- (۱) تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش
 حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
 (۲) بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار
 خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار
 (۳) پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز
 ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار
 (۴) عقل حیران شود از خوشه زرین عنب
 فهم عاجز شود از حقه یاقوت انار

۱۸- واژه‌ی «اندیشیدن» در دو بیت کدام گزینه دارای مفهومی یکسان است؟

- (الف) یکی کار پیش است فردا که مرد
 نیندیشد از روزگار نبرد
 (ب) در دایره قسمت ما نقطه تسلیمیم
 لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمایی
 (پ) چه اندیشی از آن سپاه بزرگ
 که توران چو میش‌اند و ایران چو گرگ
 (ت) سخندان پرورده پیر کهن
 بیندیشد آن‌گه بگوید سخن
 (ث) غواص اگر اندیشه کند کام نهنگ
 هرگز نکند در گران‌مایه به چنگ
 (۱) (الف و پ) - (ب و ت) (۲) (الف و ث) - (ب و پ) (۳) (ت و پ) - (الف و ب) (۴) (ب و پ) - (ث و ت)

۱۹- درون‌مایه «حکایت سفر» از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

- (۱) توحیدگوی او نه بنی آدم‌اند و بس
 هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد
 (۲) رها کن کسان را و خود را ببین
 که کاری چنین سوی حق رهگشاست
 (۳) ای در میان جانم و جان از تو بی‌خبر
 وز تو جهان پر است و جهان از تو بی‌خبر
 (۴) نه کس راز او را تواند شمرد
 نه اندیشه داند بدو راه برد

۲۰- مفهوم کدام گزینه در کمانک مقابل آن درست نیست؟

- (۱) چو خواهی که نامت بود جاودان
 مکن نام نیک بزرگان نهان (پنهان کردن نام بزرگان)
 (۲) گر تکبر می‌کنی با خواجهگان سفله کن
 ورتواضع می‌کنی با مردم درویش کن (غرور و فروتنی به‌هنگام)
 (۳) به غم مردمان شادی مکن تا مردمان نیز به غم تو شادی نکنند (ارزش نوع‌دوستی)
 (۴) ذوقی چنان ندارد بی‌دوست زندگانی (بی‌دوست به سر نبردن)

۲۱- مفهوم کدام گزینه یکی از درون‌مایه‌های اصلی حکایت «باغبان نیک اندیش» را تداعی می‌کند؟

- (۱) شکیبایی (۲) دیگرخواهی (۳) دلخوری (۴) درختکاری

۲۲- «بوم» در کدام گزینه مفهومی متفاوت دارد؟

- (۱) چو ایران نباشد تن من مباد
 بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
 (۲) ز خاور همی آمد این آن ز روم
 بسی یافته رنج و پیموده بوم
 (۳) شنیدم که مردی است پاکیزه بوم
 شناسا و رهبر در اقصای روم
 (۴) در این بام گردان و این بوم ساکن
 بدین صنعت و حکمت غیب‌دان را

- ۲۳- کدام گزینه با محتوای بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را» همسویی معنایی دارد؟
 (۱) بحر را در سبو (کوزه) نگنجانند
 (۲) به ذکرش هرچه بینی در خروش است
 (۳) هرکس به زبانی صفت حمد تو گوید
 (۴) خدا را یافتم در جمله اشیا
- ۲۴- با توجه به متن درس «کیمیای سعادت» در کدام گزینه به یکی از «عجایب صنع حق تعالی» اشاره نشده است؟
 (۱) میندار این شعله افسرده گردد که بعد از من افزود از مدفن من
 (۲) خاک خشکی به سر مزرع ما ریختنی است
 (۳) زمانه شده مطیع، سپهر ایستاده راست
 (۴) تا سپید است به نزدیک همه دنیا برف
 ابر چون گرد از این بادیه بی غم برخاست
 رعیت نشسته شاد، جهان خوش به شهریار
 تا سیاه است به نزدیک همه گیتی قیر
- ۲۵- کدام گزینه از شعر «پرواز نیما یوشیج» دریافت نمی‌گردد؟
 (۱) تفکر در خود می‌تواند آدم را به رستگاری برساند
 (۲) گوشه‌نشینی جای مناسبی برای اندیشیدن است
 (۳) رهایی یکی از بالاترین درجات کمال آدمی است
 (۴) مرگ، تنها راه رهایی کرم ابریشم بود.
- ۲۶- مفهوم عبارت «دوستان خوب مثل آینه‌اند» را در کدام گزینه می‌توان پیدا نمود؟
 (۱) تو لطیف و بی‌نشانی ز نهان‌ها نهانی
 (۲) دوست دارم که عیب مرا
 (۳) دوست آن باشد که گیرد دست دوست
 (۴) تو را در آینه دیدن جمال طلعت خویش
 بفرزد این نهانم چو نهان ما در آیی
 همچو آینه پیش رو گوید
 در پریشان‌حالی و درماندگی
 بیان کند که چه بوده است ناشکیبا را
- ۲۷- کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها قرابت معنایی ندارد؟
 (۱) پیشه کن امروز احسان با فرودستان خویش
 (۲) احسان چرا کنی و تفضل به جای آنک
 (۳) عدل و احسان پیشه کن تا چند گویی بیهده
 (۴) ز بس احسان که فرمودی چنانم آرزو آمد
 تا زبردستان فردا با تو نیز احسان کنند
 فردا برو به چنگ و جفا برکشی حسام
 نام جد من معدل بود و نام من حسن
 که موسی چون سخن بشنود درمی‌خواست دیداری
- ۲۸- کدام دو گزینه دارای معنی یکسان کنایی است؟
 الف) در تن رنجورش رمقی باقی نمانده بود و کم کم شمع وجودش به خاموشی می‌گرایید.
 ب) بیمار پاسخ خویش را یافت و آرام و خندان دیده از جهان فرو بست.
 پ) مرد فقیه گفت: آنچه استادان در سینه دارند، مشتاقانه می‌آموزی.
 ت) آن‌گاه که نفس او به شماره افتاده بود، دوستی دانشمند نزد وی آمد.
 (۱) الف - پ
 (۲) ب - الف
 (۳) الف - ت
 (۴) پ - د
- ۲۹- کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها نزدیکی معنایی ندارد؟
 (۱) همه سربه‌سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم
 (۲) نه روزی به بیچارگی تن دهی پس آن به که در پای جانان دهی
 (۳) من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود سر و جان را نتوان گفت که مقداری هست
 (۴) برکن ز بن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکند
- ۳۰- کدام بیت حافظ درون‌مایه‌ای از انتقاد طنز آمیز او را همراه دارد؟
 (۱) اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را
 (۲) با دل سنگینت آیا هیچ درگیرد شی
 (۳) دلم جز مهر مهرویان طریقی بر نمی‌گیرد
 (۴) واعظان کاین جلوه در محراب و منبر می‌کنند
 به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را
 آه آشناک و سوز سینه شبگیر ما
 ز هر در می‌دهم پندش ولیکن در نمی‌گیرد
 چون به خلوت می‌روند آن کار دیگر می‌کنند